Webinar część 1 · [29.10.2026]

Dostępność w zamówieniach publicznych

Jak uwzględniać wymagania dostępności w zamówieniach publicznych

Magdalena Storożenko-Polak · Agnieszka Opozda

Fundacja Places · Fundacja Per Aspera

WPROWADZENIE

Fundamenty prawne i przestrzeń cyfrowa · BLOK 1

01

Ramy prawne i obowiązki

02

Definiowanie potrzeb użytkowników

03

Dostępność na każdym etapie

04

Tworzenie cyfrowo dostępnej dokumentacji

WPROWADZENIE

Fundamenty prawne i przestrzeń cyfrowa · BLOK 2

01

Czym jest dostępność cyfrowa?

02

Słowniczek pojęć

03

Zakres zamówień cyfrowych

04

Jak zamawiać?

BLOK 1

RAMY PRAWNE I OBOWIĄZKI

Najważniejsze dokumenty

- Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – UzD
- Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych – UDC
- Ustawa o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze (Polski Akt o Dostępności) – PAD
- Ustawa – Prawo zamówień publicznych – PZP
- Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych 2021–2027 (Standardy Dostępności dla Polityki Spójności) – Wytyczne równościowe Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
- Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych – KPON

Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – UzD

Czym jest?

Ustawa bazowa polskiego systemu dostępności, nakładająca obowiązki organizacyjne i infrastrukturalne na cały sektor publiczny.

Zakres przedmiotowy i merytoryczny

- Definiuje pojęcia: „osoba ze szczególnymi potrzebami”, „bariera”, „uniwersalne projektowanie”, „dostęp alternatywny”.
- Określa minimalne wymagania w trzech obszarach: architektonicznym, cyfrowym i informacyjno-komunikacyjnym (art. 6 UzD).
- Wprowadza obowiązek wyznaczenia Koordynatora ds. Dostępności (art. 14 UzD) oraz procedurę wnioskowo-skargową realizowaną przed Prezesem Zarządu PFRON (art. 29–34 UzD).

Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (UDC)

Czym jest?

Sektorowa regulacja techniczna wdrażająca standardy cyfrowe dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102.

Zakres przedmiotowy i merytoryczny

- Obejmuje serwisy internetowe, aplikacje mobilne, BIP oraz publikowane tam zasoby cyfrowe (pliki tekstowe, arkusze, wzory dokumentów, multimedia).
- Ustala wymóg zgodności z **europejską normą zharmonizowaną EN 301 549** oraz standardem **WCAG 2.1 na poziomie AA**, opierając się na czterech zasadach: postrzegalności, funkcjonalności, zrozumiałości i kompatybilności.
- Nakłada obowiązek sporządzania, publikacji oraz corocznej weryfikacji Deklaracji Dostępności do 31 marca (art. 10 i 11 UDC).

Ustawa o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze (Polski Akt o Dostępności – PAD)

Czym jest?

Krajowa implementacja Europejskiego Aktu o Dostępności (EAA), przenosząca wymagania dostępności bezpośrednio na producentów, importerów i dystrybutorów.

Zakres przedmiotowy i merytoryczny

- Reguluje dostępność powszechnie stosowanych produktów i usług konsumenckich.
- Obejmuje m.in**. biletomaty, bankomaty, wpłatomaty, terminale płatnicze, infokioski, czytniki e-booków,** a także handel elektroniczny i cyfrową informację pasażerską.

Ustawa – Prawo zamówień publicznych (PZP) (1/2)

Czym jest?

Kodeks procedury zakupowej państwa regulujący sposób przygotowania, opisu i wyboru wykonawców zamówień publicznych.

Zakres przedmiotowy i merytoryczny (1)

- **Art. 100 ust. 1 PZP**: statuuje ogólną regułę nakazującą sporządzanie opisu przedmiotu zamówienia z uwzględnieniem wymagań w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz projektowania uniwersalnego w przypadku zamówień przeznaczonych do użytku osób fizycznych.
- **Art. 100 ust. 2 PZP**: procedura odstąpienia – rezygnacja z wymogów dostępności wymaga obiektywnego, pisemnego uzasadnienia w dokumentacji postępowania.

Ustawa – Prawo zamówień publicznych (PZP) (2/2)

Czym jest?

Kodeks procedury zakupowej państwa regulujący sposób przygotowania, opisu i wyboru wykonawców zamówień publicznych.

Zakres przedmiotowy i merytoryczny (2)

- **Art. 101, 104–107 PZP:** Regulują opisywanie przedmiotu zamówienia za pomocą **norm technicznych** (z klauzulą równoważności) oraz żądanie przedmiotowych środków dowodowych (etykiety, certyfikaty, raporty z badań) potwierdzających spełnienie cech dostępności.
- **Art. 242 ust. 2 pkt 1 PZP:** Umożliwia wdrożenie dostępności jako pozacenowego, jakościowego kryterium oceny ofert.

Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych 2021–2027 (w tym Załącznik nr 2: Standardy Dostępności dla Polityki Spójności)

Czym są?

Wiążący dokument horyzontalny Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, regulujący kwalifikowalność wydatków w ramach programów unijnych.

Zakres przedmiotowy i merytoryczny (2)

- Realizuje horyzontalną zasadę **poszanowania praw podstawowych** i **niedyskryminacji** w procesie wdrażania funduszy europejskich.
- Ustala **szczegółowe wymagania techniczne** w ramach pięciu standardów: cyfrowego, architektonicznego, transportowego, informacyjno-promocyjnego oraz szkoleniowego.

Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (KPON)

Czym jest?

Traktat międzynarodowy ratyfikowany przez Rzeczpospolitą Polską w 2012 r., stanowiący źródło wykładni konstytucyjnych praw osób ze szczególnymi potrzebami.

Zakres przedmiotowy i merytoryczny (2)

- W ujęciu Konwencji niepełnosprawność nie jest „problemem jednostki”, lecz **skutkiem barier w otoczeniu,** które uniemożliwiają człowiekowi równe funkcjonowanie w społeczeństwie.
- **Dostępność jako warunek korzystania z praw (art. 9)**: zobowiązuje państwo **do identyfikacji i usuwania barier** w czterech głównych obszarach: budynkach, drogach, transporcie oraz systemach informacyjno-komunikacyjnych (w tym technologiach cyfrowych i internecie).

ARCHITEKTURA SYSTEMU PRAWNEGO

FILAR PROCEDURALNY
(Zasady i tryb zamówień)

- Prawo zamówień publicznych
  - art. 100 ust. 1 i 2
  - art. 101, 104–107
  - art. 242 ust. 2

FILAR MATERIALNY
(Treść i normy techniczne)

- Ustawa o zapewnianiu dostępności (UzD)
- Ustawa o dostępności cyfrowej (UDC)
- Polski Akt o Dostępności (PAD / EAA)

FILAR FINANSOWY
(Warunki kwalifikowalności)

- Wytyczne MFiPR 2021–2027
- Standardy Dostępności dla Polityki Spójności
- Konwencja ONZ (KPON)

Art. 100 PZP i art. 4 ust. 3 UzD bezwzględnie nakazują określanie warunków dostępności w przetargach

Skąd mamy wziąć konkretne zapisy, wymiary i parametry do OPZ?

Standardy Dostępności w Samorządzie (1/2)

Czym są?

Branżowy zbiór wytycznych, standardów technicznych i dobrych praktyk opracowany pod auspicjami MSWiA i PFRON w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (projekt „Dostępny samorząd 2.0”)

.

Standardy Dostępności w Samorządzie (2/2)

Zakres przedmiotowy i merytoryczny

- Przekłada ogólne wymogi ustawowe na konkretne wytyczne dla jednostek samorządu terytorialnego (JST).
- Obejmuje pięć kluczowych obszarów: dostępność cyfrową, architektoniczną, informacyjno-komunikacyjną, procedury obsługi mieszkańców oraz zatrudnianie.
- Zawiera **gotowe narzędzia** weryfikacyjne: Karty Dostępności Usług (listy kontrolne) oraz matryce audytowe, które **ułatwiają opisanie i odbiór przedmiotu zamówienia**.

Standardy dostępności i wytyczne - przykłady

- **Transport i drogi**: TSI PRM (kolej), Wytyczne Ipi-2 (infrastruktura pasażerska), wytyczne Ministerstwa Infrastruktury dla ruchu pieszego.
- **Zdrowie**: Standard Dostępności Szpitali i POZ (Dostępność Plus)
- **Edukacja i środowisko**: Model Dostępnej Szkoły,
- **Turystyka, środowisko**: Model Dostępnego Parku Przyrodniczego.

Dostępność Plus

DOSTĘPNA SZKOŁA

DOSTĘPNY PARK

DEFINIOWANIE POTRZEB UŻYTKOWNIKÓW

Webinar cz.1

DEFINIOWANIE POTRZEB UŻYTKOWNIKÓW

Od potrzeby do zapisu w przetargu

POTRZEBA

Co użytkownik musi zrobić samodzielnie?

np. kupić bilet w biletomacie

BARIERA

Co mu w tym przeszkadza?

np. gładki ekran dotykowy bez dźwięku

WYMAGANIE

Mierzalny zapis w OPZ

np. synteza mowy + gniazdo słuchawkowe 3,5 mm + przyciski dotykowe

DOWÓD

Jak to sprawdzimy?

np. deklaracja zgodności z PAD, test przy odbiorze

Projektujemy dla potrzeb funkcjonalnych, nie dla „rodzajów orzeczeń”. Niepełnosprawność to skutek spotkania człowieka z barierą w otoczeniu (KPON, art. 1 i 9) – usuwamy barierę zapisem w przetargu.

Pięć grup potrzeb – jedna zasada projektowania

Ruch

Dotrzeć, dosięgnąć i obsłużyć – bez progów, bez myszy, bez siły.

Wzrok

Odczytać treść czytnikiem ekranu, powiększeniem lub dotykiem.

Słuch

Dostać informację wizualnie: napisy, PJM, tekst, pętla indukcyjna.

Neuroróżno-rodność

Zrozumieć i przewidzieć; nie przeciążać bodźcami.

Seniorzy

Czytelnie, prosto, bez pośpiechu – z drugim kanałem kontaktu.

21,1%
mieszkańców Polski ma 65+ lat (GUS, 2025)

„Niezbędne dla niektórych, użyteczne dla wszystkich”
Rozwiązanie zaprojektowane dla tych pięciu grup obsłuży też rodzica z wózkiem, osobę z kontuzją czy obcokrajowca.

Osoby z niepełnosprawnością ruchu

KTO?

Osoby poruszające się na wózku, o kulach, z protezą; osoby z niesprawnymi dłońmi, które nie użyją myszy ani małego przycisku.

Korzysta z: dostosowana klawiatura, trackball, joystick, eyetracker, manipulator sterowany ruchem głowy.

ARCHITEKTURA

- Wejście z poziomu terenu, pochylnia lub platforma obsługiwana samodzielnie
- Drzwi min. 90 cm, korytarze min. 150 cm bez progów
- Winda: kabina min. 1,1 × 1,4 m; toaleta: pole 1,5 × 1,5 m
- Kontuar z obniżoną częścią max 90 cm; miejsce parkingowe 3,6 × 5 m

CYFROWO

- Pełna obsługa samą klawiaturą (Tab, strzałki)
- Brak pułapek klawiaturowych
- Widoczny fokus
- Wystarczający czas na wykonanie czynności

OBSŁUGA I WYDARZENIA

- Miejsca dla osób na wózkach w sali (liczba zgłaszana przez zamawiającego)
- Odstępy między stołami; stoły z miejscem bez krzesła
- Ewakuacja osób ze szczególnymi potrzebami (art. 6 pkt 1 lit. e UzD)

PRZYKŁADOWY ZAPIS „Wejście do budynku powinno umożliwiać swobodny przejazd osobom na wózkach, tj. mieć szerokość min. 90 cm i zapewniać pole manewru; w razie schodów Wykonawca zapewni pochylnię zgodną z WT.”

Źródło: UZP „Dostępne wydarzenie” (pkt 4, 7, 13, 17), WT §§ 21, 86, 193; poradnik UZP „Dostępność cyfrowa w zamówieniach publicznych”; UzD art. 6.

Osoby z niepełnosprawnością wzroku

KTO?

Osoby niewidome, słabowidzące i nierozpoznające barw (często uwarunkowane genetycznie).

Korzysta z: czytnik ekranu (np. NVDA), monitor brajlowski, powiększalnik ekranu, wysoki kontrast, pies asystujący.

ARCHITEKTURA

- Informacja o rozkładzie pomieszczeń wizualna oraz dotykowa lub głosowa (art. 6 pkt 1 lit. c UzD)
- Tabliczki z wypukłym napisem i alfabetem Braille'a; tyflografika
- Kontrastowe oznaczenie szklanych drzwi
- Wstęp z psem asystującym (art. 6 pkt 1 lit. d UzD)

CYFROWO

- Teksty alternatywne (ALT) do grafik i wykresów
- Struktura: nagłówki, listy, tabele z nagłówkiem
- Kontrast min. 4,5:1; wyróżnienia nie tylko kolorem
- Czytelność po powiększeniu do 200%; audiodeskrypcja

DOKUMENTY I PUBLIKACJE

- Aktywna warstwa tekstu – zakaz „płaskich" skanów
- Czcionka bezszeryfowa min. 12 pt, tekst do lewej
- Wersja elektroniczna czytelna dla programów odczytu ekranu

PRZYKŁADOWY ZAPIS „Wykonawca opracuje elektroniczną wersję publikacji, zapewniając możliwość prawidłowego maszynowego odczytu treści, w tym za pomocą programów czytających, oraz teksty alternatywne do zdjęć i ilustracji."

Źródło: MFiPR/Fundacja Integracja „Umowy na realizację zadań publicznych" (publikacja, informacja w budynku); UZP „Dostępne wydarzenie" (pkt 7, 12, 14); poradnik UZP cyfrowy.

Osoby Głuche i słabosłyszące

KTO?

Głusi – dla wielu PJM to pierwszy język, a polski pisany – drugi. Osoby słabosłyszące i głuchoniewidome.

Korzysta z: tłumacz PJM, napisy, pętla indukcyjna, system FM, tłumacz-przewodnik.

KOMUNIKACJA (art. 6 pkt 3 UzD)

- Kontakt e-mail, SMS lub tłumacz online (lit. a)
- Pętle indukcyjne, systemy FM (lit. b)
- Informacja o podmiocie w PJM na stronie (lit. c)
- Komunikacja w formie wskazanej we wniosku (lit. d)

MULTIMEDIA

- Napisy rozszerzone: mówcy + opis dźwięków
- 2 (max 3) wiersze, do 40 znaków, plik .srt/.vtt
- Tłumacz audiowizualny PJM; > 1 h – zespół 2 osób
- Prosty język w dokumentach

WYDARZENIA

- Pętla oznaczona piktogramem i przeszkolona obsługa
- Recepcja z pętlą indukcyjną
- Symultaniczny przekaz tekstowy (napisy na żywo)
- Tłumacz z kwalifikacjami (np. T2 PZG, studia podyplomowe PJM)

PRZYKŁADOWY ZAPIS „Sala jest wyposażona w system wspomagania słuchu, np. pętlę indukcyjną, oznaczoną piktogramem; Wykonawca zapewni przeszkoloną osobę do obsługi systemu w czasie wydarzenia.”

Źródło: UZP „Dostępne wydarzenie” (pkt 10, 22–25); UZP „Dostępność cyfrowa i dostępność wydarzeń online” (rozdz. 3.2); UzD art. 6 pkt 3; ustawa o języku migowym.

Osoby neuroatypowe

KTO?

Osoby w spektrum autyzmu, z ADHD, dysleksją, trudnościami z koncentracją lub poznawczymi.

Korzysta z: prosty język, przewidywalny układ, zatrzymanie animacji, własne tempo.

TREŚĆ I JĘZYK

- Prosty język, bez żargonu; wyjaśnione skróty
- Tekst do lewej, bez justowania i kursywy
- Interlinia min. 1,15; krótkie akapity
- Zrozumiałe komunikaty błędów z podpowiedzią

CYFROWO

- Spójny wygląd i nawigacja na wszystkich podstronach
- Możliwość zatrzymania ruchomych treści; brak migania
- Wystarczający czas, bez presji limitu
- Widoczne etykiety przy polach formularza

WYDARZENIA

- Formularz rejestracji z pytaniem o szczególne potrzeby
- Wcześniejsza informacja o dojeździe i miejscu
- Prezentacje z małą ilością tekstu
- Dobra praktyka: strefa wyciszenia

PRZYKŁADOWY ZAPIS „Formularz rejestracyjny uwzględni zapytanie o szczególne potrzeby uczestników; materiały zostaną przygotowane z zachowaniem standardów dostępności (prosty język, kontrast, wyrównanie do lewej).”

Źródło: UZP „Dostępne wydarzenie” (wstęp); poradnik UZP cyfrowy (formatowanie, zasady WCAG); UZP „wydarzenia online” (rozdz. 2.3). Strefa wyciszenia – dobra praktyka spoza załączników.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną

KTO?

Osoby, dla których długi, urzędowy tekst jest barierą nie do pokonania. Tekst łatwy pomaga też cudzoziemcom i seniorom.

Korzysta z: tekst łatwy do czytania i rozumienia (ETR), piktogramy, asystent, wsparcie osoby zaufanej.

ETR – OBOWIĄZEK

- Informacja o zakresie działalności podmiotu w ETR na stronie (art. 6 pkt 3 lit. c UzD)
- Zasady Inclusion Europe „Informacja dla wszystkich”
- Logo ETR tylko po konsultacji z użytkownikami

ZAMÓWIENIE ETR OBEJMUJE

- Opracowanie tekstu uproszczonego
- Ilustracje piktogramami
- Konsultacje z użytkownikami (gdy logo ETR)
- Skład w dostępnym dokumencie

SZKOLENIA I TESTY

- Asystent tłumaczący na język łatwy do zrozumienia
- Udział osoby z niepełnosprawnością intelektualną w testach UX
- Odbiór: poziom trudności (np. Jasnopis), zgodność treści

PRZYKŁADOWY ZAPIS „Wykonawca opracuje informację o zakresie działalności Zamawiającego w tekście łatwym do czytania i rozumienia (ETR), zilustruje ją piktogramami i skonsultuje z użytkownikami, dostarczając dostępny dokument elektroniczny.”

Źródło: UZP „Dostępność cyfrowa i dostępność wydarzeń online” (rozdz. 3.3); poradnik MR „Realizacja zasady równości szans…” (s. 113, lista sprawdzająca); UzD art. 6 pkt 3 lit. c.

Seniorzy

KTO?

Osoby starsze – często kilka ograniczeń naraz: wzrok, słuch, ruch, mniejsza biegłość cyfrowa, starszy sprzęt.

Korzysta z: powiększenie, kontrast, telefon, kontakt osobisty, instrukcje.

CZYTELNOŚĆ

- Kontrast min. 4,5:1, czcionka bezszeryfowa min. 12 pt
- Powiększenie tekstu do 200% bez utraty treści
- Prosty język, wyjaśnione skróty
- Działanie na starszym sprzęcie i urządzeniach mobilnych

KANAŁY KONTAKTU

- Dostęp alternatywny: telefon, e-mail, tłumacz (art. 7 UDC)
- Co najmniej 2 kanały kontaktu z organizatorem
- Aplikacje intuicyjne także dla seniorów
- Podmiot działający na rzecz osób starszych nie powoła się na nadmierny koszt (art. 8 UDC)

WYDARZENIA ONLINE

- Platforma po polsku albo instrukcja w języku polskim
- Spotkanie treningowe przed webinarium
- Wystarczający czas na operacje w formularzach

PRZYKŁADOWY ZAPIS „Platforma umożliwia udział każdemu zainteresowanemu; jeśli nie ma wersji polskiej, Wykonawca zapewni instrukcję obsługi w języku polskim oraz spotkanie treningowe dla nowych użytkowników.”

Źródło: UZP „Dostępność cyfrowa i dostępność wydarzeń online” (rozdz. 2.2, 3.2.3, 3.5); poradnik UZP cyfrowy (grupy użytkowników, art. 7–8 UDC); dane GUS 2025.

Potrzeby → zapisy w przetargu (1/2)

Grupa	Kluczowe potrzeby	Przykładowy zapis w OPZ / SWZ
Ruch (wózek, kule, niesprawne dłonie)	• dojście bez progów i schodów • przestrzeń manewrowa • elementy obsługi w zasięgu ręki • obsługa samą klawiaturą, duże pola dotykowe	„Wejście z poziomu terenu lub pochylnią; drzwi min. 90 cm; pole manewrowe 1,5 × 1,5 m; obniżona część kontuaru max 90 cm.” „Wszystkie funkcje dostępne z samej klawiatury, bez pułapek klawiaturowych, z widocznym fokusem (WCAG 2.1 AA).”
Wzrok (niewidomi, słabowidzący, daltoniści)	• struktura czytelna dla czytnika ekranu • teksty alternatywne (ALT) • kontrast i powiększenie do 200% • informacja nie tylko kolorem; dotyk i głos	„Zgodność z WCAG 2.1 AA wg załącznika do UDC; test z NVDA/JAWS oraz VoiceOver/TalkBack przed odbiorem.” „Tabliczki z wypukłym napisem i alfabetem Braille’a; kontrastowe oznaczenie przeszkleń; infokiosk z syntezą mowy.”
Słuch (Głusi – PJM, słabosłyszący)	• tłumacz PJM • napisy rozszerzone • pętla indukcyjna • kontakt tekstowy; dwukanałowość komunikatów	„Film z napisami rozszerzonymi (.srt/.vtt) i w wersji z tłumaczem PJM.” „Sala z pętlą indukcyjną oznaczoną piktogramem i przeszkoloną obsługą; komunikaty głosowe dublowane na ekranie.”

Potrzeby → zapisy w przetargu (2/2)

Grupa	Kluczowe potrzeby	Przykładowy zapis w OPZ / SWZ
Neuroróżnorodność (autyzm, ADHD, dysleksja) i niepełnosprawność intelektualna	• prosty język, tekst łatwy (ETR) • przewidywalna nawigacja • brak migania i autoodtwarzania • ograniczenie hałasu i bodźców	„Informacja o usłudze w tekście łatwym do czytania (ETR), skonsultowana z użytkownikami.” „Brak automatycznie odtwarzanych treści i migających elementów; możliwość wyłączenia animacji.” „Formularz rejestracji z pytaniem o szczególne potrzeby; informacja o dojeździe i miejscu przekazana wcześniej.”
Seniorzy	• czytelność: rozmiar i kontrast • proste, krótkie ścieżki • czas na wykonanie czynności • alternatywny kanał kontaktu • miejsca do odpoczynku	„Możliwość wydłużenia lub wyłączenia limitu czasu sesji (WCAG 2.2.1).” „Sprawę można załatwić także telefonicznie i osobiście – kanał cyfrowy nie jest jedynym.” „Przed wydarzeniem online: instrukcja platformy po polsku i spotkanie treningowe.”
Ograniczenia czasowe i sytuacyjne	• kontuzja, ciąża, wózek dziecięcy • bagaż, zmęczenie • słaba znajomość polskiego	„Wykonawca zastosuje zasady projektowania uniwersalnego (art. 100 ust. 1 PZP, UzD) – rozwiązania używalne przez wszystkich bez potrzeby adaptacji.”

Zapis ogólny czy mierzalny?

✗ ZAPIS OGÓLNY	✓ ZAPIS MIERZALNY
„Obiekt dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.”	„Wejście bez progów lub pochylnia wg WT; winda z kabiną min. 1,1 × 1,4 m; toaleta z polem manewrowym 1,5 × 1,5 m.”
„Strona ma być dostępna.”	„Serwis spełnia WCAG 2.1 AA wg załącznika do UDC; zgodność potwierdza raport z audytu niezależnego podmiotu przed odbiorem.”
„Film z napisami.”	„Napisy rozszerzone (mówcy, opis dźwięków), 2 wiersze do 40 znaków, plik .srt lub .vtt.”
„Zapewnimy tłumacza.”	„Tłumacz audiowizualny PJM; przy wydarzeniu dłuższym niż 1 h – zespół 2 tłumaczy zmieniających się co ok. 20 min.”

Skąd wziąć wiedzę o potrzebach?

Koordynator ds. dostępności

raport o stanie dostępności (art. 11 UzD), plan działania

Wnioski i skargi

art. 30 UzD, żądania z art. 18 UDC – lista realnych barier

Deklaracje i audyty

co nie działa w obecnym serwisie lub budynku

Organizacje i rady

NGO osób z niepełnosprawnościami, rady seniorów

Użytkownicy

ankieta, spacer badawczy, test prototypu

Standardy i wytyczne

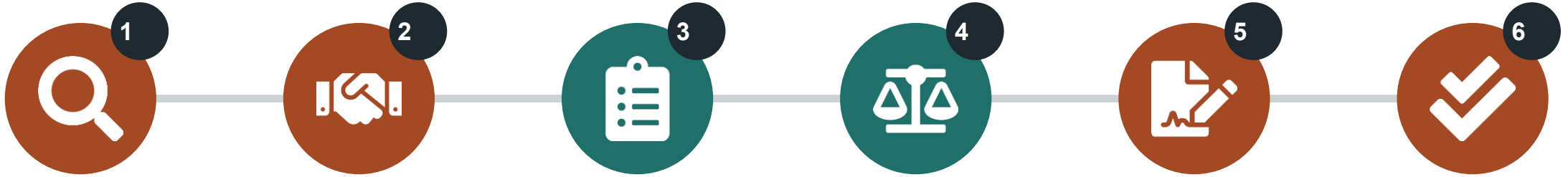
Standardy w Samorządzie, Standardy polityki spójności, WT

DOSTĘPNOŚĆ NA KAŻDYM ETAPIE

Webinar cz.1

DOSTĘPNOŚĆ NA KAŻDYM ETAPIE

Dostępność wbudowana w cały cykl zamówienia

Diagnoza potrzeb

kto i jak będzie korzystał?

WKR

co oferuje rynek i za ile?

OPZ

mierzalne wymagania

SWZ

warunki, dowody, kryteria

Umowa

obowiązki, kary, gwarancja

Odbiór i eksploatacja

audyt, testy, poprawki

Im wcześniej, tym taniej. Zmiana na etapie OPZ kosztuje jedno zdanie – po odbiorze kosztuje przebudowę, aneks albo korektę finansową.

Etap 1: Diagnoza potrzeb

6 PYTAŃ PRZED WSZCZĘCIEM POSTĘPOWANIA

1. Kto będzie użytkownikiem? Mieszkańcy, klienci, pracownicy urzędu?
2. Czy jest element architektoniczny, cyfrowy lub informacyjno-komunikacyjny (art. 6 UzD)?
3. Czy produkt lub usługa jest objęta ustawą PAD? (wtedy wymóg bezwzględny)
4. Czy zamówienie jest współfinansowane z UE? (Standardy dostępności 2021–2027)
5. Jakie bariery już zgłoszono – wnioski, skargi, audyty?
6. Kto i czym sprawdzi dostępność przy odbiorze?

WYNIK DIAGNOZY

- **Lista wymagań do OPZ**
- **Koszt usług dostępnościowych wliczony do wartości zamówienia** (audyt, napisy, AD, PJM, testy)
- **Wyjątkowo: pisemne uzasadnienie odstąpienia** – „chyba że nie jest to uzasadnione charakterem przedmiotu zamówienia” (art. 100 ust. 1 PZP). Nie dotyczy produktów z PAD.

Etap 2: Wstępne konsultacje rynkowe (WKR)

PO CO?

- Sprawdzić, czy na rynku są produkty spełniające EN 301 549 i PAD
- Poznać koszty: audyt, napisy, AD, tłumacz PJM, testy z użytkownikami
- Urealnić harmonogram (audyt → poprawki → re-audyt)
- Dobrać środki dowodowe i kryteria oceny ofert

art. 84–86 PZP

PRZYKŁADOWE PYTANIA DO RYNKU

- *„Czy oferowany infokiosk ma syntezę mowy i gniazdo słuchawkowe? Jak potwierdzicie zgodność z PAD?”*
- *„Ile czasu i jaki koszt dodaje audyt WCAG z re-audytem?”*
- *„Czy prowadzicie testy z użytkownikami z niepełnosprawnościami? Kto ich rekrutuje?”*
- *„Jakie kryterium jakości dostępności uznalibyście za mierzalne?”*

Zaproś też ekspertów i organizacje osób z niepełnosprawnościami – to doradztwo ekspertów w ramach WKR.

Etap 3: Opis przedmiotu zamówienia (OPZ)

1. **Wymagania funkcjonalne i mierzalne** – co użytkownik ma móc zrobić i jakim parametrem to sprawdzimy
2. **Odesłanie do norm i aktów** – WCAG 2.1 AA (załącznik do UDC), EN 301 549, PAD; przy normach „lub równoważne” (art. 101 PZP)
3. **Pełny zakres usług dostępnościowych** – napisy, AD, PJM, ETR, deklaracja dostępności, szkolenie redaktorów
4. **Sposób weryfikacji i odbioru** – kto, czym i kiedy sprawdza: audyt, testy z użytkownikami, lista kontrolna
5. **Odstąpienie tylko z uzasadnieniem** – na piśmie (art. 100 ust. 1 PZP); dla produktów z PAD – bez wyjątków (art. 100 ust. 2 PZP)

DOSTĘPNOŚĆ NA KAŻDYM ETAPIE

Etap 4: SWZ – warunki, dowody, kryteria

Warunki udziału

art. 112 PZP · sprawdzamy WYKONAWCĘ

- Doświadczenie: np. min. 2 serwisy zgodne z WCAG w ciągu 3 lat
- Osoby: audytor dostępności, tłumacz PJM z certyfikatem
- Proporcjonalnie do przedmiotu

Przedmiotowe środki dowodowe

art. 104–107 PZP · sprawdzamy PRODUKT

- Raport z audytu WCAG
- Deklaracja zgodności / CE (PAD)
- Karta techniczna urządzenia
- Próbka napisów lub AD

Kryteria oceny ofert

art. 242 ust. 2 pkt 1 PZP · NAGRADZAMY ponad minimum

- Testy z użytkownikami
- Dłuższa gwarancja dostępności
- ETR / PJM ponad obowiązek
- Kryteria WCAG 2.2 AA

Nie punktuj minimum ustawowego. I pamiętaj: SWZ, formularze i wzór umowy też muszą być dostępne cyfrowo.

Etapy 5–6: Umowa, odbiór i eksploatacja

UMOWA

art. 4 ust. 3 UzD – warunki dostępności obowiązkowo w treści umowy

- Obowiązek zgodności z OPZ i WCAG
- Audyt niezależny przed odbiorem
- Gwarancja dostępności i termin usuwania wad
- Kary umowne i zwrot kary z UDC
- Aneks na potrzeby zgłoszone w trakcie

ODBIÓR I EKSPLOATACJA

- Ocena: zgodny / częściowo zgodny / niezgodny
- Audytor niezależny od wykonawcy
- Badanie → raport → re-audyt
- Deklaracja dostępności i szkolenie redaktorów
- Kontrola po każdej aktualizacji

DOSTĘPNOŚĆ NA KAŻDYM ETAPIE

Sześć najczęstszych błędów

Nieaktualny stan prawny
WCAG 2.0, § 19 KRI zamiast UDC i WCAG 2.1 AA

Pominięte obowiązki
deklaracja dostępności, PJM i ETR na stronie

Zbyt ogólne wymagania
„napisy” zamiast „napisy rozszerzone” lub „na żywo”

Wymagania sprzeczne z WCAG
narzucona technologia, nakładka, CAPTCHA obrazkowa

Dostępność dopiero w umowie
nie została wyceniona w ofercie

Odbiór „na słowo”
oświadczenie wykonawcy zamiast audytu i testów

TWORZENIE CYFROWO DOSTĘPNEJ DOKUMENTACJI

Webinar cz.1

Dlaczego każdy dokument przetargowy musi być dostępny? (1/5)

CO WYNIKA Z PRAWA?

Obowiązek ustawowy

- Dokumenty przetargowe (SWZ, wzory umów, formularze ofertowe, opisy techniczne) są bezpośrednio objęte przepisami prawa krajowego i unijnego.
- Każdy publikowany plik podlega rygorom dostępności.

GDZIE TO ZAPISANO?

Kluczowe przepisy i artykuły (1)

- **Art. 5 ust. 1w zw. z art. 4 pkt 3**

  Podmiot publiczny ma obowiązek zapewnić dostępność cyfrową strony oraz jej zarządzanych elementów. Elementami podlegającymi ustawie są m.in. **pliki** (art. 4 pkt 3).

Dlaczego każdy dokument przetargowy musi być dostępny? (2/5)

CO WYNIKA Z PRAWA?

Obowiązek ustawowy

- Dokumenty przetargowe (SWZ, wzory umów, formularze ofertowe, opisy techniczne) są bezpośrednio objęte przepisami prawa krajowego i unijnego.
- Każdy publikowany plik podlega rygorom dostępności.

GDZIE TO ZAPISANO?

Kluczowe przepisy i artykuły (2)

- **Art. 4 pkt 3 UDC**

  Definiuje elementy podlegające ustawie m.in. jako: „tekst, grafikę, wykresy, mapy, multimedia, animacje, pliki oraz narzędzia do interaktywnego przesyłania danych. Każdy załącznik w formacie PDF, DOCX lub XLSX jest „plikiem” w rozumieniu ustawy.

Dlaczego każdy dokument przetargowy musi być dostępny? (3/5)

CO WYNIKA Z PRAWA?

Obowiązek ustawowy

- Dokumenty przetargowe (SWZ, wzory umów, formularze ofertowe, opisy techniczne) są bezpośrednio objęte przepisami prawa krajowego i unijnego.
- Każdy publikowany plik podlega rygorom dostępności.

GDZIE TO ZAPISANO?

Kluczowe przepisy i artykuły (2)

- **Art. 3 ust. 2 pkt 5 lit. a UDC**

  Dokumentacja przetargowa (SWZ, wzory umów, formularze) jako wytworzona lub sfinansowana przez podmiot publiczny nie podlega żadnemu wyłączeniu.

Dlaczego każdy dokument przetargowy musi być dostępny? (4/5)

CO WYNIKA Z PRAWA?

Obowiązek ustawowy

- Dokumenty przetargowe (SWZ, wzory umów, formularze ofertowe, opisy techniczne) są bezpośrednio objęte przepisami prawa krajowego i unijnego.
- Każdy publikowany plik podlega rygorom dostępności.

GDZIE TO ZAPISANO?

Kluczowe przepisy i artykuły (3)

- **Art. 16 pkt 1 PZP**

  Postępowanie o udzielenie zamówienia przygotowuje się i przeprowadza w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji oraz równe traktowanie wykonawców.

Dlaczego każdy dokument przetargowy musi być dostępny? (5/5)

CO WYNIKA Z PRAWA?

Obowiązek ustawowy

- Dokumenty przetargowe (SWZ, wzory umów, formularze ofertowe, opisy techniczne) są bezpośrednio objęte przepisami prawa krajowego i unijnego.
- Każdy publikowany plik podlega rygorom dostępności.

GDZIE TO ZAPISANO?

Kluczowe przepisy i artykuły (4)

- **Art. 64 PZP**

  Zamawiający korzysta z narzędzi komunikacji elektronicznej, które są niedyskryminujące i nie ograniczają wykonawcom dostępu do postępowania. Udostępnienie pliku w formacie uniemożliwiającym odczyt maszynowy narusza tę dyspozycję.

Co w praktyce oznacza „cyfrowo dostępny dokument”?

Oznacza to, że treść, układ i struktura pliku **są zrozumiałe dla technologii wspomagających** (np. syntezatorów mowy, monitorów brajlowskich) oraz dla użytkowników niekorzystających ze standardowej myszy komputerowej.

6 przykładowych warunków dostępnego dokumentu (1/2)

1. **Aktywna warstwa tekstu.** Treść możliwa do zaznaczenia i odczytania przez program; zakaz wklejania „płaskich” skanów pism.

2. **Prawidłowe style nagłówków.** Prawidłowe zastosowanie stylów nagłówkowych (poziomy H1–H3) wyznaczających strukturę dokumentu.

3. **Uporządkowane tabele.** Zdefiniowany wiersz nagłówkowy u góry i prosty układ danych, bez skomplikowanego scalania komórek.

6 przykładowych warunków dostępnego dokumentu (2/2)

4 **Opisy alternatywne grafik (ALT).** Krótkie wyjaśnienie tekstowe dodane pod grafiką lub we właściwościach wykresu, mapy czy schematu.

5 **Aktywne i zrozumiałe hiperłącza.** Linki wklejane do SWZ nie mogą mieć postaci „kliknij tutaj” lub pełnego, wielolinijkowego adresu URL.

6 **Poprawny zapis do PDF.** Eksport pliku z zachowaniem struktury.

BLOK 2

WPROWADZENIE

Fundamenty prawne i przestrzeń cyfrowa · BLOK 2

01

Czym jest dostępność cyfrowa?

02

Słowniczek pojęć

03

Zakres zamówień cyfrowych

04

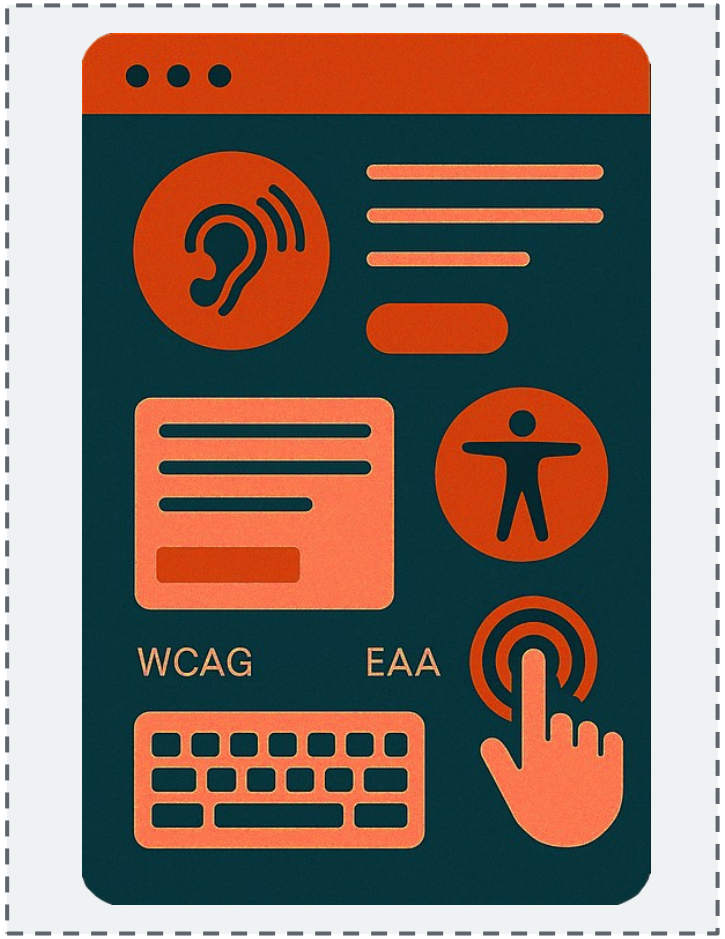
Jak zamawiać?

CZYM JEST DOSTĘPNOŚĆ CYFROWA?

Webinar cz.1

Definicja

Dostępność cyfrowa to właściwość rozwiązań teleinformatycznych (stron internetowych, aplikacji mobilnych, systemów transakcyjnych, cyfrowych dokumentów oraz urządzeń samoobsługowych), która umożliwia **samodzielne, pełne i komfortowe korzystanie** z nich **jak najszerszej grupie odbiorców** – w tym osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności oraz osobom starszym – **na zasadzie równości** z innymi użytkownikami.

Praktyka

W praktyce administracji publicznej oznacza to projektowanie i zamawianie takich rozwiązań, które bezproblemowo **współpracują ze specjalistycznym oprogramowaniem i sprzętem wspierającym**, zwanym „technologiami asystującymi” takimi jak:

- czytniki ekranu dla osób niewidomych,
- monitory brajlowskie,
- powiększalniki ekranowe,
- urządzenia do obsługi komputera za pomocą wzroku lub pojedynczego przycisku.

Prawo

Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych (UDC) – wymiar techniczny.

Art. 5 ust. 1 i 3

Zobowiązuje podmioty publiczne do zapewnienia dostępności cyfrowej zgodnie z wymaganiami europejskiej normy ETSI EN 301 549 V3.2.1:2021 oraz standardu WCAG 2.1 na poziomie AA.

Art. 5 ust. 2

Definiuje, że dostępność cyfrowa polega na jednoczesnym spełnieniu czterech fundamentalnych zasad: postrzegalności, funkcjonalności, zrozumiałości i kompatybilności.

Art. 8 ust. 1 i 3

Dostępność obejmuje wszystkie publikowane treści i pliki. Odstąpienie z powodu nadmiernych kosztów wymaga formalnej oceny oraz dołączenia jej wyników do Deklaracji Dostępności.

4 zasady dostępności cyfrowej (1/2)

Cztery zasady dostępności cyfrowej (standard WCAG) w kontekście zamówień publicznych (w międzynarodowej nomenklaturze określane akronimem POUR: Perceivable, Operable, Understandable, Robust) **wyznaczają kryteria**, które **wykonawca musi spełnić**, projektując system IT, portal, aplikację lub dokumentację elektroniczną dla urzędu.

Zasada	Wytyczna	Kryterium sukcesu	Poziom
3 – Zrozumiałość	3.1 – Możliwość odczytania	3.1.1 – Język strony	A
		3.1.2 – Język części[1)]	AA
	3.2 – Przewidywalność	3.2.1 – Po otrzymaniu fokusu	A
		3.2.2 – Podczas wprowadzania danych	A
		3.2.3 – Spójna nawigacja[1)]	AA
		3.2.4 – Spójna identyfikacja[1)]	AA
	3.3 – Pomoc przy wprowadzaniu informacji	3.3.1 – Identyfikacja błędu	A
		3.3.2 – Etykiety lub instrukcje	A
		3.3.3 – Sugestie korekty błędów	AA
		3.3.4 – Zapobieganie błędom (prawnym, finansowym, w danych)	AA
4 – Kompatybilność	4.1 – Kompatybilność	4.1.1 – Poprawność kodu	A
		4.1.2 – Nazwa, rola, wartość	A
		4.1.3 – Komunikaty o stanie[1)]	AA

Załącznik do ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r.
(Dz. U. z 2023 r. poz. 1440)[26)]

WYTYCZNE DLA DOSTĘPNOŚCI TREŚCI INTERNETOWYCH 2.1
STOSOWANE DO STRON INTERNETOWYCH I APLIKACJI MOBILNYCH
W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Zasada	Wytyczna	Kryterium sukcesu	Poziom
1 – Postrzegalność	1.1 – Alternatywa tekstowa	1.1.1 – Treść nietekstowa	A
	1.2 – Multimedia	1.2.1 – Tylko audio lub tylko wideo (nagranie)	A
		1.2.2 – Napisy rozszerzone (nagranie)	A
		1.2.3 – Audiodeskrypcja lub alternatywa tekstowa dla mediów (nagranie)	A
		1.2.5 – Audiodeskrypcja (nagranie)	AA
	1.3 – Możliwość adaptacji	1.3.1 – Informacje i relacje	A
		1.3.2 – Zrozumiała kolejność	A
		1.3.3 – Właściwości zmysłowe	A
		1.3.4 – Orientacja	AA
		1.3.5 – Określenie pożądanej wartości	AA
	1.4 – Rozróżnialność	1.4.1 – Użycie koloru	A
		1.4.2 – Kontrola odtwarzania dźwięku	A
		1.4.3 – Kontrast (minimum)	AA
		1.4.4 – Zmiana rozmiaru tekstu	AA
		1.4.5 – Obrazy tekstu	AA
		1.4.10 – Dopasowanie do ekranu	AA
		1.4.11 – Kontrast elementów nietekstowych	AA
		1.4.12 – Odstępy w tekście	AA
		1.4.13 – Treść spod kursora lub fokusu	AA
2 – Funkcjonalność	2.1 – Dostępność z klawiatury	2.1.1 – Klawiatura	A
		2.1.2 – Bez pułapki na klawiaturę	A
		2.1.4 – Jednoznakowe skróty klawiaturowe	A
	2.2 – Wystarczający czas	2.2.1 – Dostosowanie czasu	A
		2.2.2 – Pauza, zatrzymanie, ukrycie	A
	2.3 – Ataki padaczki	2.3.1 – Trzy błyski lub wartości poniżej progu	A
	2.4 – Możliwość nawigacji	2.4.1 – Możliwość pominięcia bloków[1)]	A
		2.4.2 – Tytuł strony[1)]	A
		2.4.3 – Kolejność fokusu	A
		2.4.4 – Cel linku (w kontekście)	A
		2.4.5 – Wiele dróg[1)]	AA
		2.4.6 – Nagłówki i etykiety	AA
		2.4.7 – Widoczny fokus	AA
	2.5 – Metody obsługi	2.5.1 – Gesty dotykowe	A
		2.5.2 – Rezygnacja ze wskazania	A
		2.5.3 – Etykieta w nazwie	A
		2.5.4 – Aktywowanie ruchem	A

CZYM JEST DOSTĘPNOŚĆ CYFROWA?

4 zasady dostępności cyfrowej (2/2)

POSTRZEGALNOŚĆ

FUNKCJONALNOŚĆ

ZROZUMIAŁOŚĆ

KOMPATYBILNOŚĆ

Zasada	Wytyczna	Kryterium sukcesu	Poziom
✓ 3 – Zrozumiałość	3.1 – Możliwość odczytania	3.1.1 – Język strony	A
		3.1.2 – Język części[1)]	AA
	3.2 – Przewidywalność	3.2.1 – Po otrzymaniu fokusu	A
		3.2.2 – Podczas wprowadzania danych	A
		3.2.3 – Spójna nawigacja[1)]	AA
		3.2.4 – Spójna identyfikacja[1)]	AA
	3.3 – Pomoc przy wprowadzaniu informacji	3.3.1 – Identyfikacja błędu	A
		3.3.2 – Etykiety lub instrukcje	A
		3.3.3 – Sugestie korekty błędów	AA
		3.3.4 – Zapobieganie błędom (prawnym, finansowym, w danych)	AA
✓ 4 – Kompatybilność	4.1 – Kompatybilność	4.1.1 – Poprawność kodu	A
		4.1.2 – Nazwa, rola, wartość	A
		4.1.3 – Komunikaty o stanie[1)]	AA

Załącznik do ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r.
(Dz. U. z 2023 r. poz. 1440)[26)]

WYTYCZNE DLA DOSTĘPNOŚCI TREŚCI INTERNETOWYCH 2.1
STOSOWANE DO STRON INTERNETOWYCH I APLIKACJI MOBILNYCH
W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Zasada	Wytyczna	Kryterium sukcesu	Poziom
✓ 1 – Postrzegalność	1.1 – Alternatywa tekstowa	1.1.1 – Treść nietekstowa	A
	1.2 – Multimedia	1.2.1 – Tylko audio lub tylko wideo (nagranie)	A
		1.2.2 – Napisy rozszerzone (nagranie)	A
		1.2.3 – Audiodeskrypcja lub alternatywa tekstowa dla mediów (nagranie)	A
		1.2.5 – Audiodeskrypcja (nagranie)	AA
	1.3 – Możliwość adaptacji	1.3.1 – Informacje i relacje	A
		1.3.2 – Zrozumiała kolejność	A
		1.3.3 – Właściwości zmysłowe	A
		1.3.4 – Orientacja	AA
		1.3.5 – Określenie pożądanej wartości	AA
	1.4 – Rozróżnialność	1.4.1 – Użycie koloru	A
		1.4.2 – Kontrola odtwarzania dźwięku	A
		1.4.3 – Kontrast (minimum)	AA
		1.4.4 – Zmiana rozmiaru tekstu	AA
		1.4.5 – Obrazy tekstu	AA
		1.4.10 – Dopasowanie do ekranu	AA
		1.4.11 – Kontrast elementów nietekstowych	AA
		1.4.12 – Odstępy w tekście	AA
		1.4.13 – Treść spod kursora lub fokusu	AA
✓ 2 – Funkcjonalność	2.1 – Dostępność z klawiatury	2.1.1 – Klawiatura	A
		2.1.2 – Bez pułapki na klawiaturę	A
		2.1.4 – Jednoznakowe skróty klawiaturowe	A
	2.2 – Wystarczający czas	2.2.1 – Dostosowanie czasu	A
		2.2.2 – Pauza, zatrzymanie, ukrycie	A
	2.3 – Ataki padaczki	2.3.1 – Trzy błyski lub wartości poniżej progu	A
	2.4 – Możliwość nawigacji	2.4.1 – Możliwość pominięcia bloków[1)]	A
		2.4.2 – Tytuł strony[1)]	A
		2.4.3 – Kolejność fokusu	A
		2.4.4 – Cel linku (w kontekście)	A
		2.4.5 – Wiele dróg[1)]	AA
		2.4.6 – Nagłówki i etykiety	AA
		2.4.7 – Widoczny fokus	AA
	2.5 – Metody obsługi	2.5.1 – Gesty dotykowe	A
		2.5.2 – Rezygnacja ze wskazania	A
		2.5.3 – Etykieta w nazwie	A
		2.5.4 – Aktywowanie ruchem	A

POSTRZEGALNOŚĆ

Zasada ta wymaga, aby każda informacja i element serwisu był przedstawiony w sposób umożliwiający odbiór za pomocą wzroku, słuchu lub dotyku. Oznacza to, że żaden użytkownik nie może przegapić treści tylko dlatego, że nie odbiera jej jednym ze zmysłów.

Wymagania w praktyce zamówień:

- Każdy element nietekstowy (zdjęcie, wykres, schemat w SWZ) musi posiadać tekst alternatywny (atrybut ALT) opisujący jego treść.
- Materiały wideo publikowane przez urząd muszą zawierać napisy dla osób niesłyszących oraz audiodeskrypcję (ścieżkę lektorską opisującą akcję wizualną).
- Zapewnienie właściwego kontrastu kolorystycznego tekstu do tła (minimalnie 4.5:1), co umożliwia odczyt osobom słabowidzącym i seniorom.
- Treść nie może opierać się wyłącznie na jednym wyróżniku zmysłowym (np. polecenie „kliknij zielony przycisk po prawej stronie” jest niedostępne dla osób niewidomych lub nierozróżniających barw).

FUNKCJONALNOŚĆ

Strona lub aplikacja musi umożliwiać użytkownikowi swobodne skorzystanie ze wszystkich oferowanych funkcji i elementów interfejsu. W praktyce każda akcja – np. wypełnienie formularza czy wyszukiwanie informacji – musi dać się wykonać niezależnie od sposobu sterowania (np. samą klawiaturą).

Wymagania w praktyce zamówień:

- Pełna dostępność z poziomu klawiatury - całość serwisu, formularza ofertowego czy aplikacji musi dać się obsłużyć za pomocą samego klawisza Tab i strzałek, bez użycia myszy komputerowej (kluczowe dla osób z niepełnosprawnością narządu ruchu).
- Brak tzw. „pułapek na klawiaturę” (sytuacji, w której kursor po wejściu w pole dialogowe nie może go opuścić).
- Widoczny wskaźnik fokusu (wyraźna ramka pokazująca, na którym elemencie interfejsu aktualnie znajduje się użytkownik).
- Zapewnienie wystarczającego czasu na przeczytanie treści lub wykonanie operacji (np. możliwość zatrzymania automatycznie przewijających się banerów informacyjnych).

ZROZUMIAŁOŚĆ

Zarówno zamieszczone treści, jak i sama logika działania systemu muszą być czytelne oraz przewidywalne dla odbiorcy. Celem jest prowadzenie użytkownika bez zbędnego skomplikowania, prostym językiem oraz ze wsparciem w przypadku popełnienia błędu w formularzu.

Wymagania w praktyce zamówień:

- Przewidywalność działania interfejsu: elementy nawigacyjne (menu, wyszukiwarka) znajdują się w tych samych miejscach na każdej podstronie serwisu.
- Określenie języka głównego strony w kodzie (niezbędne, aby syntezator mowy poprawnie przeczytał polskie znaki diakrytyczne).
- Pomoc przy wprowadzaniu danych: formularze elektroniczne (np. składanie wniosków o dotacje) muszą precyzyjnie wskazywać błędy tekstowo (np. „Pole PESEL zawiera zbyt mało cyfr”), a nie jedynie podświetlać pole na czerwono.
- Stosowanie prostego języka w kluczowych informacjach o usługach publicznych.

KOMPATYBILNOŚĆ

Rozwiązanie cyfrowe musi poprawnie współpracować z jak największą liczbą programów i przeglądarek, w tym zwłaszcza z technologiami asystującymi dla osób z niepełnosprawnościami. Zapewnia to stabilne i prawidłowe wyświetlanie serwisu na różnym sprzęcie i oprogramowaniu.

Wymagania w praktyce zamówień:

- Poprawność semantyczna kodu źródłowego (brak błędów składniowych, właściwe tagowanie elementów takich jak nagłówki, listy, tabele czy przyciski).
- Kompatybilność z programami odczytu ekranu (np. NVDA, JAWS) – kod musi przekazywać do technologii asystującej nie tylko samą nazwę elementu, ale także jego rolę i stan (np. czy pole wyboru jest zaznaczone).
- Poprawne wyświetlanie i działanie na różnych przeglądarkach internetowych oraz urządzeniach mobilnych.

SŁOWNICZEK POJĘĆ

SŁOWNICZEK POJĘĆ

WCAG – standard dostępności treści cyfrowych

CZYM JEST WCAG?

Web Content Accessibility Guidelines

Wytyczne W3C – międzynarodowy standard dostępności stron, aplikacji i dokumentów.

4 zasady → 13 wytycznych → kryteria sukcesu

Poziomy: A · AA · AAA

W przetargach wymagamy poziomu AA.

WCAG 2.1

W3C, 2018

Obowiązuje prawnie

Załącznik do UDC: 49 kryteriów A i AA (bez napisów na żywo).

W OPZ: minimum, warunek konieczny – nie podlega punktacji.

WCAG 2.2

W3C, 2023

Nowy standard

+9 kryteriów (6 na A/AA), usunięte 4.1.1. Przyjęty w EN 301 549 v4.1.1 (2026).

W OPZ: standard docelowy lub kryterium oceny ofert.

SŁOWNICZEK POJĘĆ

WCAG 2.2 – sześć nowych wymagań A i AA

2.4.11 · AA
Fokus niezakryty

element wybrany klawiaturą nie chowa się pod banerem

2.5.7 · AA
Przeciąganie

zamiast „przeciągnij” – także zwykłe kliknięcie

2.5.8 · AA
Rozmiar celu

przyciski min. 24 × 24 px lub odstęp

3.2.6 · A
Spójna pomoc

kontakt zawsze w tym samym miejscu

3.3.7 · A
Ponowny wpis

nie każ drugi raz wpisywać tych samych danych

3.3.8 · AA
Dostępne logowanie

bez zapamiętywania i przepisywania kodów

SŁOWNICZEK POJĘĆ

Audyt cyfrowy · Tekst alternatywny · Kontrast

Audyt cyfrowy

Sprawdzenie zgodności z WCAG kryterium po kryterium: ekspert + narzędzia + najlepiej testerzy z niepełnosprawnościami.

Badanie → raport → re-audyt.

Wynik: zgodny / częściowo zgodny / niezgodny.

Tekst alternatywny (ALT)

Krótki opis grafiki odczytywany przez czytnik ekranu.

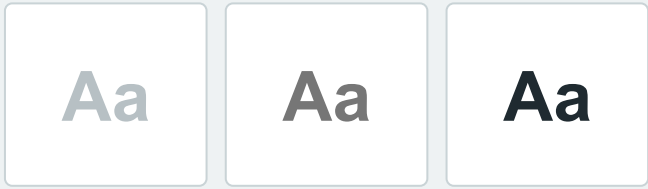
Opisuje sens w kontekście, nie wygląd.

Ok. 140–250 znaków; grafika ozdobna – „dekoracyjna”.

Kontrast

Stosunek jasności tekstu do tła.

Min. 4,5:1 – zwykły tekst; 3:1 – duży tekst, ikony, pola formularzy.

SŁOWNICZEK POJĘĆ

Audiodeskrypcja · Napisy rozszerzone

Audiodeskrypcja (AD)

Słowny opis tego, co widać na ekranie – osoby, akcja, miejsce, napisy – wpleciony w przerwy w dialogach.

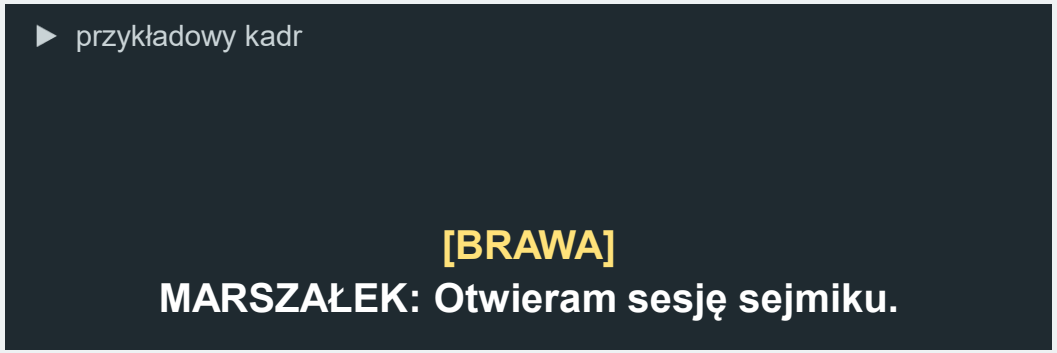
Dla kogo: osoby niewidome i słabowidzące.

Zamówienie obejmuje: skrypt, lektora, montaż, konsultację z odbiorcą.

Nie zawsze potrzebna: np. nagranie obrad, gdzie liczy się tylko słowo.

Napisy rozszerzone

Wypowiedzi + oznaczenie mówców + opis ważnych dźwięków. Dla osób Głuchych i słabosłyszących. Najlepiej zamknięte (.srt, .vtt).

TEKST ALTERNATYWNY (ALT)

Czy opis przekazuje sens grafiki?

Urząd publikuje na stronie zdjęcie z otwarcia nowego węzła przesiadkowego. Który tekst alternatywny jest najlepszy?

a) „zdjecie_0425.jpg”

b) „Zdjęcie”

c) „Marszałek województwa przecina wstęgę na otwarciu nowego węzła przesiadkowego.”

d) „Na zdjęciu jest dużo ludzi, niebo jest zachmurzone, w tle drzewa, budynki, samochody, po lewej stoi mężczyzna w szarym płaszczu, obok niego…”

TEKST ALTERNATYWNY (ALT)

Czy opis przekazuje sens grafiki?

Urząd publikuje na stronie zdjęcie z otwarcia nowego węzła przesiadkowego. Który tekst alternatywny jest najlepszy?

a) „zdjecie_0425.jpg”

b) „Zdjęcie”

c) „Marszałek województwa przecina wstęgę na otwarciu nowego węzła przesiadkowego.” ✓ **prawidłowa odpowiedź**

d) „Na zdjęciu jest dużo ludzi, niebo jest zachmurzone, w tle drzewa, budynki, samochody, po lewej stoi mężczyzna w szarym płaszczu, obok niego…”

SŁOWNICZEK POJĘĆ

Warto znać też

Czytnik ekranu

zamienia treść ekranu na mowę lub brajl: NVDA, JAWS, VoiceOver, TalkBack

PJM

polski język migowy – dla wielu osób Głuchych język pierwszy

ETR

tekst łatwy do czytania i rozumienia (Inclusion Europe)

Deklaracja dostępności

obowiązkowa na każdej stronie i w aplikacji (UDC)

EN 301 549

europejska norma dostępności ICT – strony, aplikacje, urządzenia

Nakładka (overlay)

wtyczka „z ludzikiem” – nie zastępuje dostępnego kodu

ZAKRES ZAMÓWIEŃ CYFROWYCH

Webinar cz.1

ZAKRES ZAMÓWIEŃ CYFROWYCH

Dostępność zasobów cyfrowych

W praktyce **zakres zamówień o charakterze cyfrowym** wykracza daleko poza samą budowę serwisów internetowych. Obejmuje on także technologie wdrażane w ramach projektów infrastrukturalnych, transportowych i społecznych.

Zasoby internetowe i oprogramowanie

Urządzenia, infrastruktura i multimedia

Kategoria zamówienia	Co zamawia wydział? (Przykłady z urzędu)	Kluczowy wymóg dostępności w OPZ
1. Strony WWW i portale tematyczne	Portal główny urzędu, strona podmiotowa BIP, serwisy funduszy unijnych, portale turystyczne, serwisy jednostek podległych (szpitale, zarządy dróg, teatry).	Zgodność ze standardem WCAG 2.1 AA w kodzie źródłowym (zakaz pozornych „nakładek dostępnościowych”), nawigacja klawiaturą, mechanizm publikacji Deklaracji Dostępności.
2. Aplikacje mobilne	Aplikacje do zakupu biletów kolei regionalnych, przewodniki turystyczne, systemy ostrzegania i powiadamiania kryzysowego (Android / iOS).	Pełna obsługa przez systemowe czytniki ekranu (TalkBack, VoiceOver), skalowanie czcionki, brak blokowania obrotu ekranu oraz obowiązek testów na fizycznych smartfonach przed odbiorem.
3. Systemy e-usług i formularze	Generatory wniosków o dotacje unijne, platformy konsultacji społecznych, systemy rekrutacji, elektroniczne skrzynki podawcze, płatności online.	Pełna obsługa procesu wyłącznie klawiaturą (bez myszy), logiczny porządek tabulacji, tekstowe komunikaty błędów walidacji oraz zakaz stosowania graficznych kodów CAPTCHA (zgodnie z PAD).
4. Dokumenty cyfrowe (biurowe i PDF)	Wzory wniosków i umów (DOCX/XLSX), strategie rozwoju województwa, raporty środowiskowe, programy funkcjonalno-użytkowe (PFU), pliki SWZ.	Standard PDF/UA i WCAG: pełna, aktywna warstwa tekstu (bezwzględny zakaz „płaskich skanów”), semantyczna struktura nagłówków, opisy alternatywne wykresów i map (ALT) oraz oznaczone nagłówki tabel.
5. Intranety i systemy dziedzinowe (EZD)	System Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją (EZD), wewnętrzne portale pracownicze, platformy e-learningowe, systemy kadrowo-płacowe.	Zapewnienie dostępnego środowiska pracy dla zatrudnionych urzędników ze szczególnymi potrzebami (art. 3 ust. 2 pkt 6 UDC w zw. z Kodeksem pracy); pełna zgodność z czytnikami ekranu.

Kategoria zamówienia	Co zamawia wydział? (Przykłady z urzędu)	Kluczowy wymóg dostępności w OPZ
1. Multimedia i transmisje	Spoty promocyjne, animacje edukacyjne, relacje wideo z wydarzeń regionalnych, sesje Sejmiku Województwa, podcasty informacyjne.	Trzy komponenty dostępności: napisy rozszerzone dla niesłyszących (closed captions), audiodeskrypcja (AD) oraz tłumacz PJM; obowiązek uzupełnienia nagrań sesji w archiwum o napisy (art. 3 i 5 UDC).
2. Terminale samoobsługowe i infokioski	Biletomaty w taborze kolejowym i na stacjach, systemy biletowe/kolejkowe w szpitalach i urzędzie, infokioski, parkometry.	Wymogi ustawy PAD (art. 3 i 9): technologia syntezy mowy (TTS), gniazdo słuchawkowe minijack z regulacją głośności, fizyczne znaczniki dotykowe oraz wysokość ekranu dla osób na wózkach (0,8–1,1 m).
3. Dynamiczna informacja pasażerska (SDIP) i ekrany	Elektroniczne tablice odjazdów LED/LCD na dworcach, przystankach i w pojazdach, wielkoformatowe monitory informacyjne (Digital Signage) w holach.	Zasada dwukanałowości: synchroniczny komunikat głosowy lektora lub syntezatora mowy uruchamiany przyciskiem ze znacznikiem brajlowskim; wysoki kontrast (min. 70% LRV) i czytelna typografia.
4. Cyfrowe systemy nawigacji i orientacji	Znaczniki radiowe (beacony Bluetooth), transpondery NFC w obiektach urzędu i marszałkowskich instytucjach, cyfrowe plany tyflograficzne.	Kompatybilność nadajników z aplikacjami mobilnymi używanymi przez osoby niewidome; automatyczna emisja komunikatów głosowych o punktach węzłowych (kasy, windy, toalety, wejścia).
5. Kampanie cyfrowe i media społecznościowe	Obsługa profili województwa w social mediach przez agencje zewnętrzne, przygotowanie kreacji graficznych, rolek wideo, newsletterów.	Zobowiązanie wykonawcy do wprowadzania tekstów alternatywnych (ALT) pod każdą grafiką, dołączania napisów do publikowanych rolek/wideo oraz zachowania kontrastów kolorystycznych.

Czy na pewno nie zamawiasz cyfrówki?

Dostępność cyfrowa to nie domena informatyków. Nie musisz prowadzić projektu IT, by zamawiać rozwiązania cyfrowe podlegające ustawie.

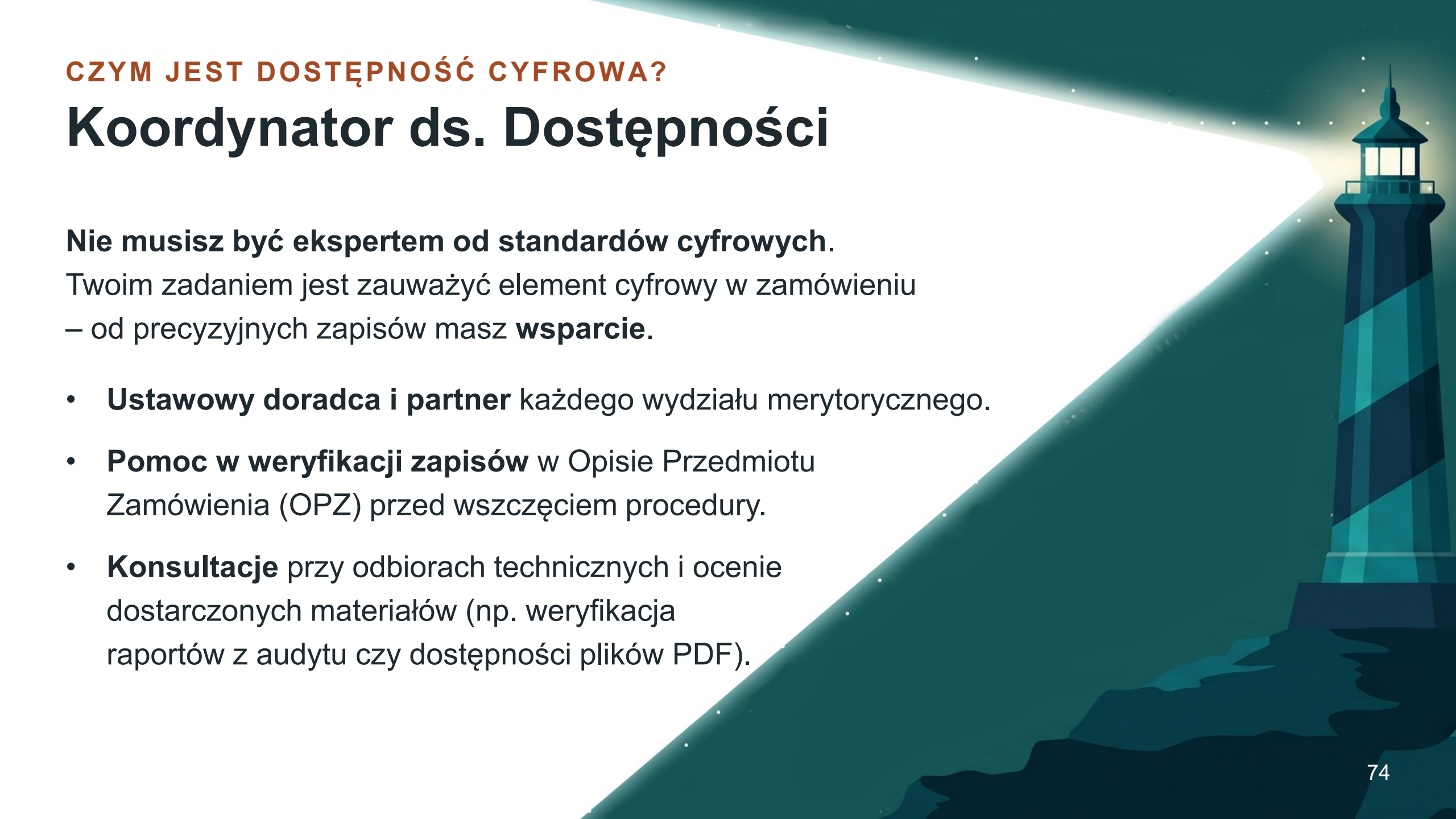
- **Inwestycje i infrastruktura:** biletomaty, terminale płatnicze, infokioski, tablice dynamicznej informacji pasażerskiej, ekrany kolejkowe w szpitalach.
- **Środowisko, rolnictwo, fundusze:** ekspertyzy, raporty oddziaływania na środowisko, plany funkcjonalno-użytkowe (PFU) dostarczane przez wykonawców w plikach PDF.
- **Kultura, turystyka, edukacja:** audioprzewodniki, aplikacje ze ścieżkami zwiedzania, wirtualne spacery, kody QR kierujące do materiałów online.
- **Promocja i dialog społeczny:** filmy promocyjne, animacje, formularze zgłoszeniowe online, posty i grafiki w mediach społecznościowych.

CZYM JEST DOSTĘPNOŚĆ CYFROWA?

Koordynator ds. Dostępności

Nie musisz być ekspertem od standardów cyfrowych.
Twoim zadaniem jest zauważyć element cyfrowy w zamówieniu
– od precyzyjnych zapisów masz **wsparcie**.

- **Ustawowy doradca i partner** każdego wydziału merytorycznego.
- **Pomoc w weryfikacji zapisów** w Opisie Przedmiotu Zamówienia (OPZ) przed wszczęciem procedury.
- **Konsultacje** przy odbiorach technicznych i ocenie dostarczonych materiałów (np. weryfikacja raportów z audytu czy dostępności plików PDF).

Jak zamawiać?

Konstruowanie zapisów WCAG w OPZ dla firm IT i agencji marketingowych, wymóg testów z użytkownikami oraz zapisy gwarancyjne.

JAK ZAMAWIAĆ?

Zapis WCAG w OPZ – pięć klocków

1 Podstawa	UDC + WCAG 2.1 AA (załącznik do UDC); EN 301 549 „lub równoważna”
2 Zakres	serwis, CMS, szablony dokumentów, multimedia, aplikacja, treści startowe
3 Ponad minimum	kryteria WCAG 2.2 AA, edytor wspierający dostępne treści (ATAG), odtwarzacz z napisami i AD
4 Dowód	audyt podmiotu niezależnego + testy z użytkownikami → raport jako warunek odbioru
5 Utrzymanie	gwarancja dostępności, deklaracja dostępności, szkolenie redaktorów, zgodne aktualizacje

JAK ZAMAWIAĆ?

Zapis dla systemu IT / serwisu WWW

GOTOWY ZAPIS

Serwis WWW, portal, system e-usług, aplikacja

Do OPZ. Uzupełnij o kryteria WCAG 2.2 AA jako standard docelowy lub punktowane kryterium.

1. Wykonawca wykona [serwis/system] zgodnie z ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, w tym z wymaganiami WCAG 2.1 na poziomie AA określonymi w załączniku do tej ustawy, oraz z normą EN 301 549 lub równoważną.

2. Wymóg obejmuje wszystkie elementy: interfejs użytkownika, panel administracyjny (CMS), szablony dokumentów, multimedia oraz treści wprowadzone przez Wykonawcę.

3. Zgodność musi wynikać z kodu źródłowego; Zamawiający nie uzna za spełnienie wymagań zastosowania wyłącznie nakładki dostępnościowej (overlay).

4. CMS umożliwia redaktorom tworzenie dostępnych treści: nagłówków, list, tabel z nagłówkami, tekstów alternatywnych i oznaczania języka fragmentu tekstu.

5. Wykonawca przygotuje deklarację dostępności zgodną z obowiązującymi warunkami technicznymi jej publikacji.

6. Przed odbiorem Wykonawca przedstawi raport z audytu dostępności wykonanego przez podmiot niezależny od Wykonawcy, wraz z oceną zgodności.

JAK ZAMAWIAĆ?

Zapis dla agencji marketingowej i produkcji treści

PRZYKŁADOWY ZAPIS

Spoty, social media, publikacje, kampanie

Do OPZ lub umowy z agencją.

1. Każdy materiał wideo zostanie dostarczony z napisami rozszerzonymi (plik .srt lub .vtt oraz wersja z napisami otwartymi do mediów społecznościowych), z oznaczeniem mówców i opisem istotnych dźwięków.
2. Dla materiałów, w których informacja przekazywana jest obrazem, Wykonawca przygotuje audiodeskrypcję (skrypt, lektor, montaż) skonsultowaną z co najmniej 1 osobą niewidomą.
3. Spot zostanie przygotowany także w wersji z tłumaczem polskiego języka migowego (PJM), widocznym na jednolitym tle.
4. Każda grafika publikowana w mediach społecznościowych otrzyma tekst alternatywny; tekst na grafikach zachowa kontrast min. 4,5:1; hashtagi zapisywane będą stylem #WielkimiLiterami.
5. Publikacje i raporty Wykonawca dostarczy jako dostępne pliki PDF (tagi, kolejność czytania, ALT, nagłówki tabel) zgodne z WCAG 2.1 AA [oraz w wersji ETR].
6. Zamawiający może odmówić odbioru materiału niespełniającego powyższych wymagań do czasu ich usunięcia.

JAK ZAMAWIAĆ?

Wymóg testów z użytkownikami

KTO TESTUJE?

- **Osoba niewidoma** czytnik ekranu
- **Osoba słabowidząca** powiększenie, kontrast
- **Osoba Głucha** PJM, napisy
- **Osoba z niepełnosprawnością ruchu** tylko klawiatura
- **Osoba neuroatypowa / z niepełnosprawnością intelektualną**
- **Senior 65+** mniejsza biegłość cyfrowa

ZAPIS DO OPZ

„Wykonawca przeprowadzi testy dostępności z udziałem co najmniej [X] użytkowników z niepełnosprawnościami z co najmniej [X] grup (m.in. osoba niewidoma korzystająca z czytnika ekranu, osoba słabowidząca, osoba Głucha, osoba korzystająca wyłącznie z klawiatury), w [X] rundach: na prototypie i przed odbiorem. Testy obejmą scenariusze uzgodnione z Zamawiającym. Wykonawca przekaże raport z opisem barier i rekomendacjami oraz usunie wykryte bariery na własny koszt przed odbiorem.”

Audyt ≠ test. Audyt sprawdza zgodność z WCAG, test – czy da się załatwić sprawę.

JAK ZAMAWIAĆ?

Sześć zabezpieczeń w umowie

Gwarancja dostępności

niezgodność z WCAG = wada; np. 24–36 mies.

Termin usunięcia

np. 14 dni; wady krytyczne – x dni

Aktualizacje

każda nowa wersja zachowuje zgodność – test regresji

Kary umowne

za zwłokę; z limitem kar (art. 436 pkt 3 PZP)

Zwrot kary z UDC

gdy kara nałożona z winy Wykonawcy

Audyt kontrolny

prawo Zamawiającego w okresie gwarancji

Zapis gwarancyjny – przykład

PRZYKŁADOWY ZAPIS

Gwarancja dostępności i zwrot kary

Do wzoru umowy (PPU). Terminy i kwoty dobierz do wartości i charakteru zamówienia.

1. Wykonawca udziela gwarancji na zgodność przedmiotu umowy z wymaganiami dostępności określonymi w OPZ na okres [24/36] miesięcy od dnia odbioru końcowego.

2. Niezgodność z WCAG 2.1 AA lub innym wymaganiem dostępności z OPZ stanowi wadę przedmiotu umowy.

3. Wykonawca usunie wadę na własny koszt w terminie [14] dni od zgłoszenia, a wadę uniemożliwiającą skorzystanie z kluczowej usługi – w terminie [3] dni.

4. Obowiązek z ust. 1–3 obejmuje także aktualizacje i nowe wersje dostarczone w okresie gwarancji i serwisu.

5. Za zwłokę w usunięciu wady Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości [ ] zł za każdy dzień zwłoki, z zastrzeżeniem łącznego limitu kar określonego w § [ ].

6. Jeżeli na Zamawiającego zostanie nałożona kara pieniężna na podstawie ustawy o dostępności cyfrowej z przyczyn leżących po stronie Wykonawcy, Wykonawca zwróci jej równowartość wraz z poniesionymi kosztami.

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ